

Kansalaisaloitteen otsikko:

OmaTahto2020 – Päivitetään Suomen aborttilaki 2020-luvulle!

Aloitteen päiväys:

23.9.2020

Aloitteen muoto:

Lakiehdotus

Oikeusministeriön asianumero (mikäli on):

Ei ole

Aloitteen sisältö:

Laki raskauden keskeyttämisestä

1 §

Raskaus voidaan tämän lain säännöksiä noudattaen raskaana olevan pyynnöstä keskeyttää kahdenteentoista raskausviikkoon saakka.

Raskaus voidaan raskaana olevan pyynnöstä keskeyttää kahdennentoista raskausviikon jälkeen

- 1) kun raskauden jatkuminen tai lapsen synnyttäminen vaarantaisi raskaana olevan hengen tai terveyden;
- 2) Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontaviraston antamalla luvalla, jos lapsivesi- tai ultraäänitutkimuksella, serologisilla tutkimuksilla taikka muulla vastaavalla luotettavalla tutkimuksella on todettu vaikea sikiön sairaus tai ruumiinvika, ei kuitenkaan kahdennenkymmenennenneljän raskausviikon jälkeen; tai
- 3) Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontaviraston muusta erityisestä syystä antamalla luvalla, ei kuitenkaan kahdennenkymmenennen raskausviikon jälkeen.

2 §

Jos raskaana oleva terveydentilansa tai muun vastaavan syyn vuoksi ei kykene esittämään pätevää pyyntöä raskauden keskeyttämiseen, se voidaan suorittaa hänen laillisen edustajansa hakemuksesta, jos painavat syyt puoltavat toimenpidettä.

3 §

Ennen kuin raskaus tämän lain mukaan keskeytetään, on keskeyttämistä pyytävälle annettava selvitys raskauden keskeyttämisen merkityksestä ja vaikutuksista.

Henkilölle, jolle on suoritettu raskauden keskeyttäminen, on annettava ehkäisyneuvontaa, niin kuin siitä asetuksella tarkemmin säädetään.

4 §

Raskaus on keskeytettävä niin aikaisessa vaiheessa kuin mahdollista.

Keskeytystä pyytävälle annetaan tutkimusten jälkeen välittömästi tarvittavat tiedot ja lääkemääräykset raskauden keskeyttämisen suorittamiseksi. Keskeytystä pyytävä on tarvittaessa ohjattava kirurgiseen raskauden keskeyttämiseen.

5 §

Milloin raskaana oleva on vaikeaan sairauteen liittyen saanut erityishoitoa on lääkärin ennen raskaudenkeskeytystoimenpiteiden aloittamista hankittava, mikäli mahdollista, raskaana olevaa sairauden vuoksi hoitaneelta lääkäriltä tämän terveydentilaa koskevat tiedot.

6 §

Lääkkeellinen raskauden keskeyttäminen voidaan suorittaa sellaisessa terveydenhuollon toimintayksikössä, jossa on riittävä osaaminen ja edellytykset keskeytyksen suorittamiseen. Lääkkeellisen raskaudenkeskeytyksen voi suorittaa valtion, kunnan tai kuntayhtymän palveluksessa oleva laillistettu lääkäri taikka Sosiaali- ja terveystalouden lupa- ja valvontaviraston määräämä muu lääkäri.

Kirurginen raskauden keskeyttäminen suoritetaan Sosiaali- ja terveystalouden lupa- ja valvontaviraston tähän tarkoitukseen hyväksymässä sairaalassa. Kirurgisen keskeytyksen suorittajana voi toimia jokainen sanotun sairaalan palveluksessa oleva laillistettu lääkäri.

7 §

Kun raskauden jatkuminen tai lapsen synnyttäminen vaarantaisi raskaana olevan hengen tai terveyden eikä keskeyttämisen suorittaminen 6 §:ssä tarkoitetulla tavalla voi siitä aiheutuvan viivytyksen takia tai muusta syystä tapahtua raskaana olevan henkeä tai terveyttä vakavasti vaarantamatta, saa laillistettu lääkäri suorittaa raskauden keskeyttämisen sanottuja säännöksiä noudattamatta.

8 §

Tämän lain mukaan Sosiaali- ja terveystalouden lupa- ja valvontavirastolle kuuluvat asiat käsitellään raskaudenkeskeyttämis- ja sterilöimisasioiden lautakunnassa, niin kuin siitä asetuksella tarkemmin säädetään.

Sosiaali- ja terveystalouden lupa- ja valvontaviraston on käsiteltävä 1 momentissa mainitut asiat kiireellisinä. Sosiaali- ja terveystalouden lupa- ja valvontaviraston asiasta antamaan päätökseen ei saa hakea muutosta valittamalla.

9 §

Sosiaali- ja terveystalouden lupa- ja valvontaviraston on valvottava, että lääkärit pyrkivät noudattamaan tämän lain mukaisissa tehtävissä tasapuolista ja yhdenmukaista käytäntöä.

10 §

Tarkemmat säännökset tämän lain täytäntöönpanosta annetaan valtioneuvoston asetuksella.

Raskauden keskeyttämistä koskevissa asioissa käytettävien lomakkeiden kaavat vahvistetaan sosiaali- ja terveysministeriön asetuksella. Sosiaali- ja terveysministeriön asetuksella voidaan lisäksi tarvittaessa antaa tarkempia säännöksiä raskauden keskeyttämistä koskevien asioiden käsittelystä.

11 §

Tämä laki tulee voimaan x päivänä xkuuta 202x, ja sillä kumotaan raskauden keskeyttämisestä 24 päivänä maaliskuuta 1970 annettu laki (1970/239).

Perustelut:

OmaTahto2020 on kansalaisaloite, jonka tavoitteena on päivittää Suomen laki raskauden keskeyttämisestä nykyaikaiseksi, eurooppalaista lainsäädäntöä vastaavaksi ja raskaana olevan itsemääräämisoikeutta kunnioittavaksi. Kansalaisaloite vaatii, että jatkossa abortin saamiseksi riittää raskaana olevan oma tahto ja, että kahden lääkärin lausunnon vaatimisesta luovutaan.

Oikeus vapaaseen ja turvalliseen raskaudenkeskeytykseen on keskeinen osa naisten kehollista itsemääräämisoikeutta. Suomen laki raskauden keskeyttämisestä ei kunnioita raskaana olevan itsemääräämisoikeutta.

Aloitteen sisältö

OmaTahto2020 kansalaisaloite on lakiehdotus, joka esittää, että Suomen yli 50 vuotta vanha lainsäädäntö raskauden keskeyttämisestä päivitetään vastaamaan tämän päivän eettisiä ja lääketieteellisiä standardeja. Lakia raskauden keskeyttämisestä tulee muuttaa siten, että raskaana oleva saa pyytäänsä keskeytyksen alle 12 viikkoa kestäneessä raskaudessa. Raskaudenkeskeytyksen edellytyksistä tulee poistaa vaatimus erillisistä perusteluista. Nykyisen lain vaatimus kahden lääkärin erillisistä lausunnoista tulee poistaa.

Raskaudenkeskeytys tulee toteuttaa mahdollisimman varhaisessa vaiheessa. Lääkkeellinen raskaudenkeskeytys on pääasiallinen keskeytystapa nykypäivänä, joten keskeytyksen toteuttaminen sairaalolosuhteissa ei ole välttämätöntä. Näin ollen vaatimus keskeytysten suorittamisesta sairaalassa tulee poistaa ja mahdollistaa se osaavassa terveydenhuollon yksikössä. Raskaudenkeskeytyksen toteuttaa se lääkäri, jolle pyyntö esitetään ja joka tekee tarvittavat tutkimukset sekä määrää keskeytykseen tarvittavat lääkkeet.

Tämä lakiehdotus ei sisällä muutosesityksiä lääketieteellisistä syistä tai sikiödiagnostiikan perusteella tehtäviin keskeytyksiin, eikä esitä muutoksia raskaudenkeskeytysten viikkorajoihin. Esitämme lakiin kirjattavaksi selkeästi, että keskeytys on mahdollinen myös

sosiaalisista syistä aina 20. raskausviikolle saakka. Tällöin luvan myöntää Valvira.

Perustelut

Suomen nykyisen lain mukaan raskaudenkeskeytyksen saamiseen ei riitä raskaana olevan oma tahto. Laki edellyttää keskeytykselle yksilöityjä perusteluja ja kahden lääkärin erillistä lausuntoa. Lausunnon saamiseksi raskaudenkeskeytystä hakevan on selvitettävä syyt – esimerkiksi taloudellinen tai sosiaalinen elämäntilanne – joiden perusteella raskaudenkeskeytystä haetaan. Monissa muissa Euroopan maissa ja kaikissa Pohjoismaissa raskaudenkeskeytyksen saa pyynnöstä, ilman erillisiä perusteluja. Suomen järjestelmä on tarpeettoman monimutkainen ja usein nöyryyttävä, eikä kunnioita raskaana olevan itsemääräämisoikeutta.

Suomen laki raskauden keskeyttämisestä on vuodelta 1970. Laki oli aikanaan edistyksellinen, sillä se salli keskeytykset myös sosiaalisin perustein. Pian lain voimaantulon jälkeen käytännöksi muodostui, että keskeytyksen saivat käytännössä kaikki sitä pyytävät ja vaatimusta perusteluista tulkittiin löyhästi. Laki kuitenkin sallii lääkärille mahdollisuuden arvioida keskeytystä pyytävän perusteluiden pätevyyttä. Lääkäri saattaa yrittää vaikuttaa päätökseen esimerkiksi kritisoimalla sitä. Tilanne voi olla hakijan kannalta nöyryyttävä lääkärin arvioidessa ja mahdollisesti arvostellessa hänen elämäntilannettaan ja ratkaisujaan.

Nykylain vaatimus kahden lääkärin lausunnosta tarkoittaa käytännössä sitä, että ensimmäinen lausunto haetaan perus- tai avoterveydenhuollosta ja toinen erikoissairaanhoidosta. Käytännössä tämä tarkoittaa terveyskeskusta tai yksityisen gynekologin vastaanottoa sekä synnytysairaala. Kahden lääkärin lausunnosta luopuminen mahdollistaisi sen, että keskeytyspyynnön voi esittää suoraan yksikköön, jossa keskeytys toteutetaan. Lisäksi kaikki tukipalvelut, kuten psyykkinen tuki ja raskauden ehkäisyn suunnittelu, voitaisiin toteuttaa samassa yksikössä, toisin kuin nykytilanteessa.

Tällä hetkellä raskaudenkeskeytys – niin lääkkeellinen kuin kirurginen – tulee lain vaatimuksen mukaisesti suorittaa toimenpideluvan saaneessa sairaalassa eli synnytysairaalassa. Nykyään yli 95 prosenttia keskeytyksistä tehdään kuitenkin lääkkeellisesti. Lääkkeellisen keskeytyksen kohdalla sairaalahoito on vain harvoin tarpeen. Vaatimus kahden lääkärin lausunnosta ja kaikkien keskeytysten ohjaaminen erikoissairaanhoidon pitkittää prosessia tarpeettomasti ja kuormittaa sekä keskeytystä hakevaa että terveydenhuollon resursseja.

Itsemääräämisoikeus ja lakien ihmisoikeusperustaisuus ovat viime vuosina nousseet entistä vahvemmin yhteiskunnalliseen keskusteluun, esimerkkeinä Me Too-liike ja Suostumus2018-kansalaisaloite. Nyt on aika saada Suomen laki raskauden keskeyttämisestä vastaamaan eurooppalaista lainsäädäntöä ja suomalaista käytäntöä. Oikeus vapaaseen ja turvalliseen aborttiin on keskeinen osa naisten kehollista itsemääräämisoikeutta ja oikeutta päättää itse omasta lisääntymisestään.

Vastuuhenkilöt:

Frank Johansson

Milla Pyykkönen

Otava Piha

Anita Bildjuschkin

Suvi Leppälahti